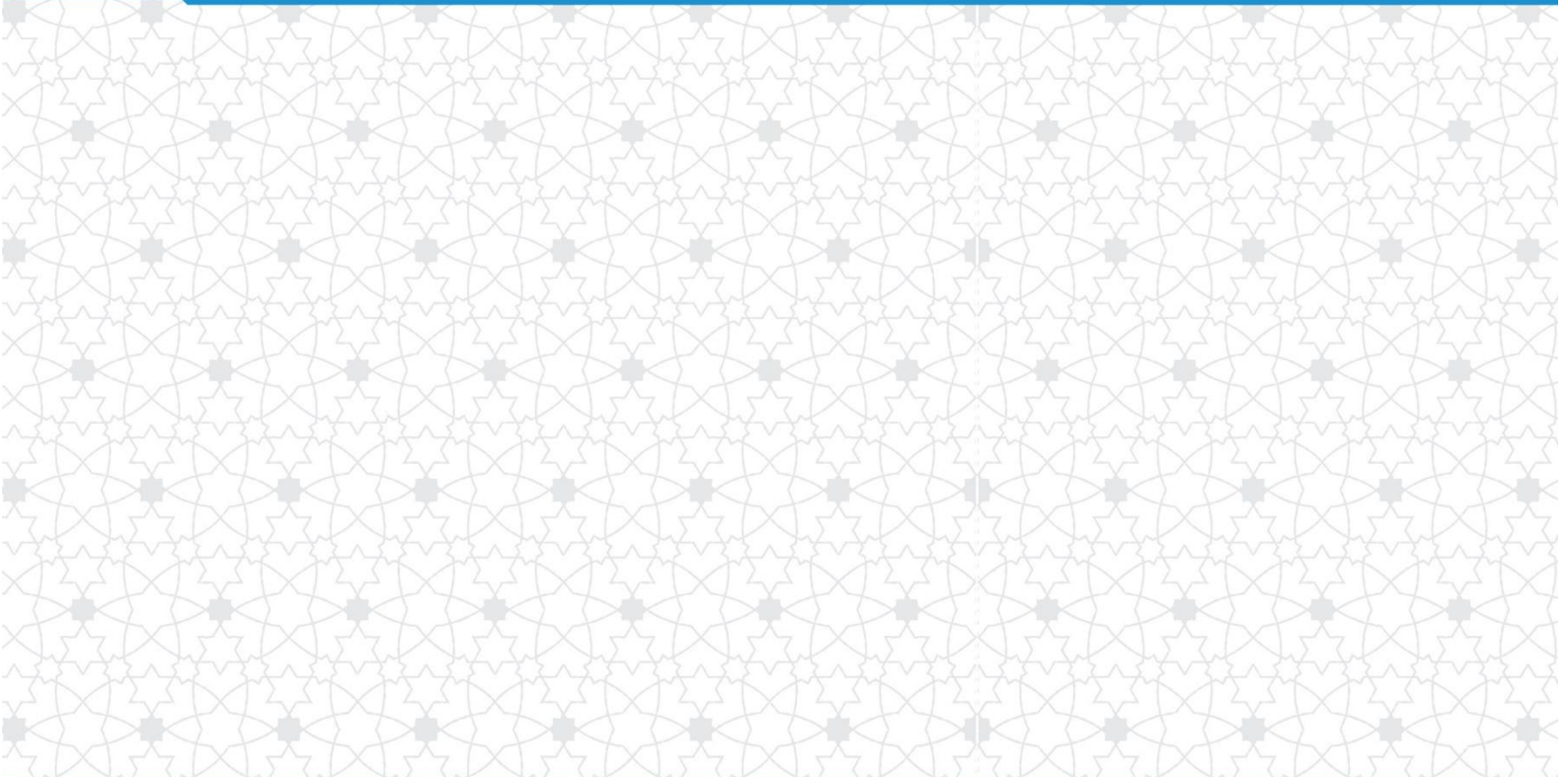

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در تابستان ۱۴۰۴: شاخص موجودی انبار صنایع بورسی

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل:

۲۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در تابستان ۱۴۰۴: شاخص موجودی انبار صنایع بورسی

نام دفتر: دفتر مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان و مدل‌سازی)

نوع گزارش: طرح/لایحه □، نظارتی ■، راهبردی □، پیش‌نویس قانونی □

تهیه و تدوین کنندگان: مهدی ابادری، علیرضا آذربایجانی

مدیر مطالعه: محمدرضا عبداللهی

ناظران علمی: سیدمهدی بنی‌طبا، وحید فولادگر

صفحه‌آرا: منیره حاجی محمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. شاخص موجودی انبار

۲. صنایع بورسی

۳. نسبت موجودی انبار به فروش

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۴/۰۹/۰۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۱/۲۶

به نام خدا

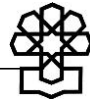
فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۱	خلاصه مدیریتی.....
۲	۱. مقدمه.....
۳	۲. شاخص کل موجودی انبار و صنایع منتخب.....
۳	۲-۱. شاخص کل موجودی انبار صنعت.....
۵	۲-۲. شاخص کل موجودی انبار معدن.....
۷	۲-۳. شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه.....
۸	۲-۴. شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش.....
۹	۲-۵. شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو).....
۱۱	۲-۶. شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات.....
۱۲	۳. شاخص موجودی انبار با تفکیک اختصاصی محصولات.....
۱۲	۳-۱. کالاهای مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای.....
۱۲	۳-۱-۱. شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی.....
۱۳	۳-۱-۲. شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای.....
۱۴	۳-۱-۳. شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای.....
۱۵	۳-۲. نهاده‌های ساختمانی.....
۱۷	۴. پیوست.....
۱۷	۴-۱. جدول مقادیر شاخص موجودی انبار.....
۱۸	۴-۲. جدول مقادیر شاخص نسبت موجودی انبار به فروش.....
۱۹	منابع و مأخذ.....

فهرست اشکال

۴	شکل ۱. نمودار شاخص کل موجودی انبار صنعت.....
۵	شکل ۲. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت.....
۶	شکل ۳. نمودار شاخص کل موجودی انبار معدن.....
۶	شکل ۴. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش معدن.....
۷	شکل ۵. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه.....
۸	شکل ۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت فلزات پایه.....
۸	شکل ۷. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش.....
۹	شکل ۸. نسبت موجودی انبار صنعت کک و پالایش.....
۱۰	شکل ۹. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو).....
۱۰	شکل ۱۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو).....
۱۱	شکل ۱۱. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات.....

- شکل ۱۲. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت خودرو و قطعات ۱۱
- شکل ۱۳. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی ۱۲
- شکل ۱۴. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای مصرفی ۱۳
- شکل ۱۵. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای ۱۳
- شکل ۱۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای واسطه‌ای ۱۴
- شکل ۱۷. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای ۱۴
- شکل ۱۸. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای سرمایه‌ای ۱۵
- شکل ۱۹. نمودار شاخص موجودی انبار نهاده‌های ساختمانی ۱۶
- شکل ۲۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش نهاده‌های ساختمانی ۱۶

پایش بخش حقیقی اقتصاد ایران در تابستان ۱۴۰۴: شاخص موجودی انبار صنایع بورسی

Doi: [10.22034/mrc.report.21402](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21402)

چکیده

در تابستان سال ۱۴۰۴ شاخص موجودی انبار صنعت برابر ۱۴۴.۶ بوده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۲.۸ درصدی داشته است. همچنین در این فصل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت نیز برابر ۰.۴۱ بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰.۳۴) افزایش قابل توجهی یافته است.

در تابستان سال ۱۴۰۴ شاخص موجودی انبار معدن برابر ۹۲ بوده است که نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش ۲۳.۸ درصدی داشته است. همچنین در این فصل نسبت موجودی انبار به فروش معدن نیز برابر ۰.۴۶ بوده است.

در بین صنایع نیز شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه افزایش ۱۳.۷ درصدی، صنعت کک و پالایش کاهش ۱۶.۷ درصدی، صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو) کاهش ۶.۵ درصدی و صنعت خودرو و قطعات افزایش ۱۰.۹ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل داشته است.

خلاصه مدیریتی

بیان/شرح مسئله

یکی از شاخص‌های مهم برای بررسی بهنگام و دقیق وضعیت اقتصاد کلان و به خصوص بخش صنعت شاخص موجودی انبار است. این شاخص تصویری پیش‌نگر از وضعیت بخش صنعت ارائه می‌دهد که از آن برای طراحی، اجرا و ارزیابی سیاست‌های اقتصادی می‌توان استفاده کرد. اطلاعاتی که شرکت‌های بورسی از وضعیت تولید، فروش و موجودی انبار منتشر می‌کنند با تقریب بسیار بالایی با کل صنعت کشور انطباق دارد. همچنین تواتر فصلی و ماهانه انتشار گزارش شرکت‌های بورسی خلاء انتشار دیرنگام گزارش نهادهای رسمی از وضعیت صنعت را تا حد بسیار خوبی پوشش می‌دهد. در همین راستا مرکز پژوهش‌های مجلس اقدام به ساخت شاخص و انتشار گزارش‌های فصلی از شاخص موجودی انبار و نسبت موجودی انبار به فروش بر اساس اطلاعات شرکت‌های بورسی نموده است.

نقطه نظرات/یافته‌های کلیدی

طی تابستان سال ۱۴۰۴ شاخص کل موجودی انبار صنعت به عدد ۱۴۴.۶ رسیده که نسبت به فصل مشابه سال قبل رشد مثبت ۲.۸ درصدی داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش کل صنعت نیز به عدد ۰.۴۱ رسیده است. این یعنی به اندازه حدود ۴۱ درصد فروش فصلی شرکت‌های صنعتی به شکل موجودی انبار باقی می‌ماند. این رقم از میانگین نسبت برای دوره ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ بالاتر بوده است.

شاخص کل موجودی انبار معدن نیز در تابستان ۱۴۰۴ به عدد ۹۲ رسیده است. که نسبت به فصل مشابه سال قبل رشد منفی ۲۳.۸ درصدی داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش معدن نیز رقم ۰.۴۶ را نشان می‌دهد که پایین‌تر از میانگین نسبت برای بازه ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ است.

علاوه بر شاخص کل صنعت و معدن در مورد رشد شاخص موجودی انبار صنایع نیز فلزات پایه رشد ۱۳.۷، کک و پالایش رشد منفی ۱۶.۷، محصولات شیمیایی (بجز دارو) رشد منفی ۶.۵ و خودروسازی رشد ۱۰.۹ درصد داشته است. همچنین شاخص موجودی انبار محصولات مصرفی ۴.۵، محصولات واسطه‌ای منفی ۲، محصولات سرمایه‌ای منفی ۲۰.۳ و نهاده‌های ساختمانی منفی ۳۸.۴ درصد رشد داشته اند.

به طور کلی بررسی وضعیت شاخص‌های موجودی انبار و موجودی انبار به فروش نشان می‌دهد هرچند با حذف اثرات فصلی موجودی انبار تغییر چندانی نداشته با این حال با توجه به افزایش قابل توجه نسبت موجودی انبار به فروش می‌توان چنین ارزیابی کرد که در فصل مذکور بخش مهمی از صنایع مساله فروش داشته اند با این حال به دلیل بروز شوک جنگ همزمان تولید نیز کاهش یافته و در نتیجه شاخص موجودی انبار افزایش قابل توجهی نیافته است.

۱. مقدمه

داشتن تصویر بهنگام و دقیق از وضعیت متغیرهای اقتصاد کلان و خصوصاً بخش صنعت کمک شایانی به سیاستگذاران برای طراحی، اجرا و ارزیابی سیاست‌های اقتصادی می‌کند. با وجود اجرای طرح‌های اماری مختلف توسط مرکز آمار ایران و بانک مرکزی همچنان خلا جدی در خصوص رصد بخش صنعت به خصوص از منظر تقاضا و شاخص‌های پیش‌نگر این بخش وجود دارد. یکی از شاخص‌هایی که رصد آن کمک شایانی به ترسیم تصویری درست از بخش صنعت می‌نماید شاخص موجودی انبار است. تغییرات موجودی انبار می‌تواند نقش موثری را ایفا کند زیرا که از چند دوره قبل نسبت به تحولات بخش تولید اطلاعات مهمی ارائه می‌کند. به طوری که تغییرات موجودی انبار بر تصمیم‌بنگاه‌های اقتصادی برای تغییر تولید دوره‌های آتی اثر می‌گذارد. اطلاعاتی که شرکت‌های بورسی از وضعیت تولید، فروش و موجودی انبار منتشر می‌کنند با تقریب بسیار بالایی با کل صنعت کشور انطباق دارد. همچنین تواتر فصلی و ماهانه انتشار گزارش شرکت‌های بورسی خلاء انتشار دیرهنگام گزارش نهادهای رسمی از وضعیت صنعت را تا حد بسیار خوبی پوشش می‌دهد [۱].

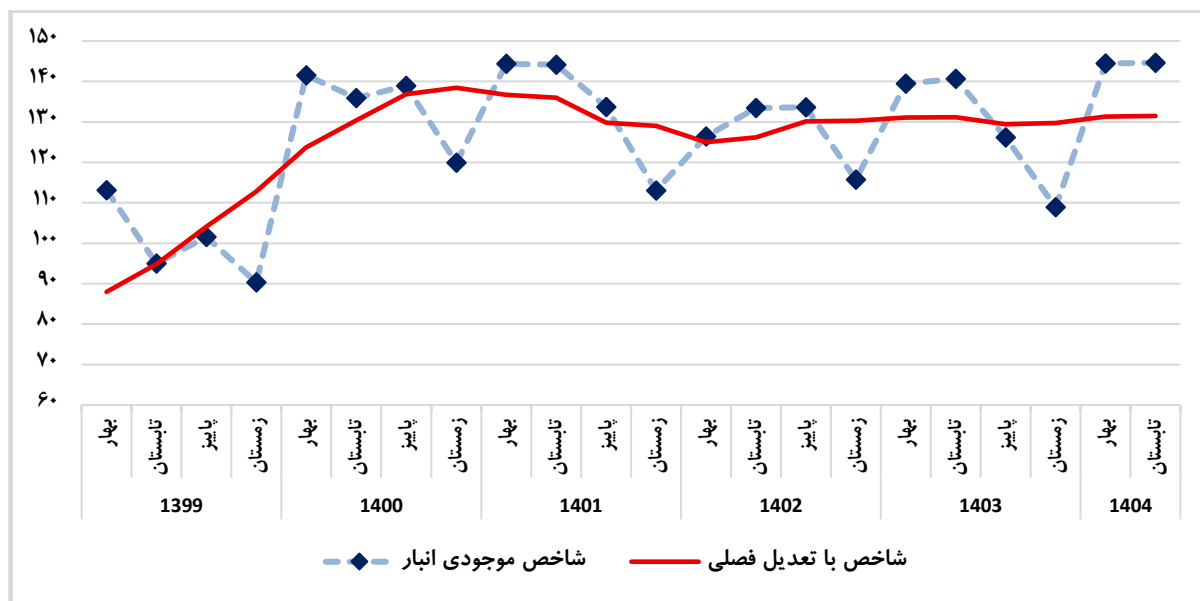
مرکز پژوهش‌های مجلس در این راستا اقدام به ساخت شاخص موجودی انبار بر اساس اطلاعات شرکت‌های بورسی نموده است. روش مورد استفاده در این گزارش محاسبه شاخص مقداری موجودی انبار شرکت‌ها بر حسب معیار پاشه و لاسپیرز و ایجاد شاخص فیشر از متوسط هندسی دو شاخص پاشه و لاسپیرز است. مزیت دیگر این شاخص محاسبه بر اساس مبنای زنجیره‌ای است. از این رو تغییرات سبب محصولات تولیدشده و تغییرات شرکت‌های موجود در بورس در آن لحاظ می‌شود. در ادامه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس بر اساس طبقه‌بندی ISIC در ۳۶ صنعت قرار می‌گیرند و شاخص موجودی انبار ۱۵ صنعت تولیدی و بخش معدن ساخته می‌شود. در نهایت شاخص کل موجودی انبار از متوسط وزنی شاخص موجودی انبار صنایع به دست می‌آید. در این مطالعه تغییرات موجودی انبار شرکت‌های صنعتی و معدنی بورسی و مهم‌ترین رشته‌فعالیت‌ها در تابستان سال ۱۴۰۴ مورد بررسی قرار گرفته است. برای مطالعه بیشتر در زمینه روش محاسبه شاخص می‌توان به گزارش پشتیبان «معرفی و نحوه محاسبه شاخص موجودی انبار شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس [۲]» مراجعه کرد.

شایان ذکر است از ابتدای سال ۱۴۰۴ وزن صنایع مختلف در محاسبه متوسط وزنی شاخص کل صنعت بر اساس بازنگری اخیر بانک مرکزی بروزرسانی شده و در نتیجه با مقادیر گزارش شده در دوره‌های قبلی اندکی تفاوت دارد. همچنین با توجه به ماهیت سری‌زمانی داده‌ها برای حذف اثر نوسانات فصلی و آشکارسازی روندهای اصلی، عملیات فصلی‌زدایی انجام شده است. به همین منظور با استفاده از روش TRAMO/SEATS شاخص‌های با تعدیل فصلی نیز به گزارش اضافه شده‌اند.

۲. شاخص کل موجودی انبار و صنایع منتخب

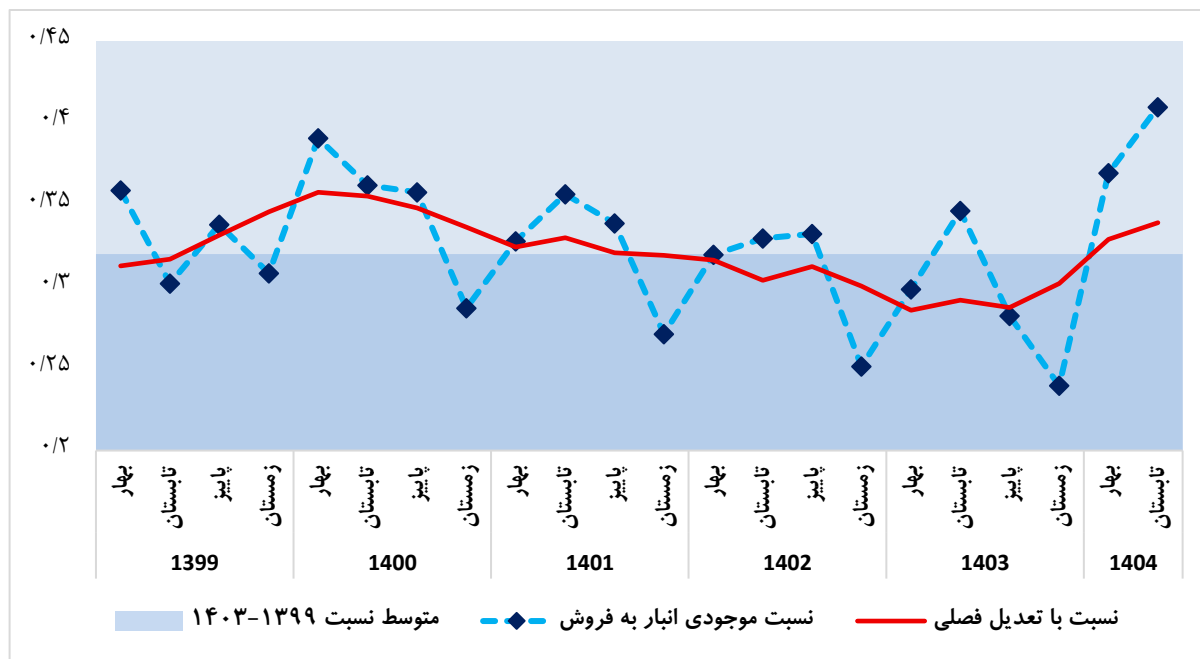
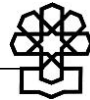
۱-۲. شاخص کل موجودی انبار صنعت

شاخص موجودی انبار بخش صنعت مبتنی بر اطلاعات منتشر شده در صورت‌های مالی شرکت‌های بورسی در تابستان ۱۴۰۴ با ثبت رقم ۱۴۴.۶ نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۲.۸ درصدی نشان می‌دهد. همچنین این شاخص نسبت به فصل قبل (بهار ۱۴۰۴) افزایش حدود ۰.۱ درصدی را تجربه نموده است که با توجه به روند فصلی موجودی انبار سال گذشته قابل انتظار بوده است. با این حال شاخص تعدیل‌شده فصلی موجودی انبار نیز نشان می‌دهد با حذف اثرات فصلی این شاخص در تابستان ۱۴۰۴ نسبت به بهار ۱۴۰۴ تغییر روند نداشته است.

شکل ۱. نمودار شاخص کل موجودی انبار صنعت

همانگونه که در شکل ۲ دیده می‌شود نسبت موجودی انبار به فروش صنعت در تابستان ۱۴۰۴ برابر ۰.۴۱ بوده که نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰.۳۵) به اندازه ۰.۰۶ افزایش یافته است. همچنین نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴ (۰.۳۷) به اندازه ۰.۰۴ افزایش داشته است. با حذف اثرات فصلی نیز نسبت موجودی انبار در فصل تابستان افزایشی بوده است. ضمن این که شاخص تعدیل شده فصلی که در طول سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ همواره کمتر از متوسط بلندمدت این شاخص بوده اما در دو فصل ابتدای سال ۱۴۰۴ به بالاتر از متوسط افزایش پیدا کرده است و روند صعودی به خود گرفته است. به طور کلی می‌توان گفت که در فصل تابستان ۱۴۰۴ تولیدکنندگان صنعتی حدود ۴۱ درصد از میزان فروش خود را به شکل موجودی انبار نگهداری کرده‌اند.

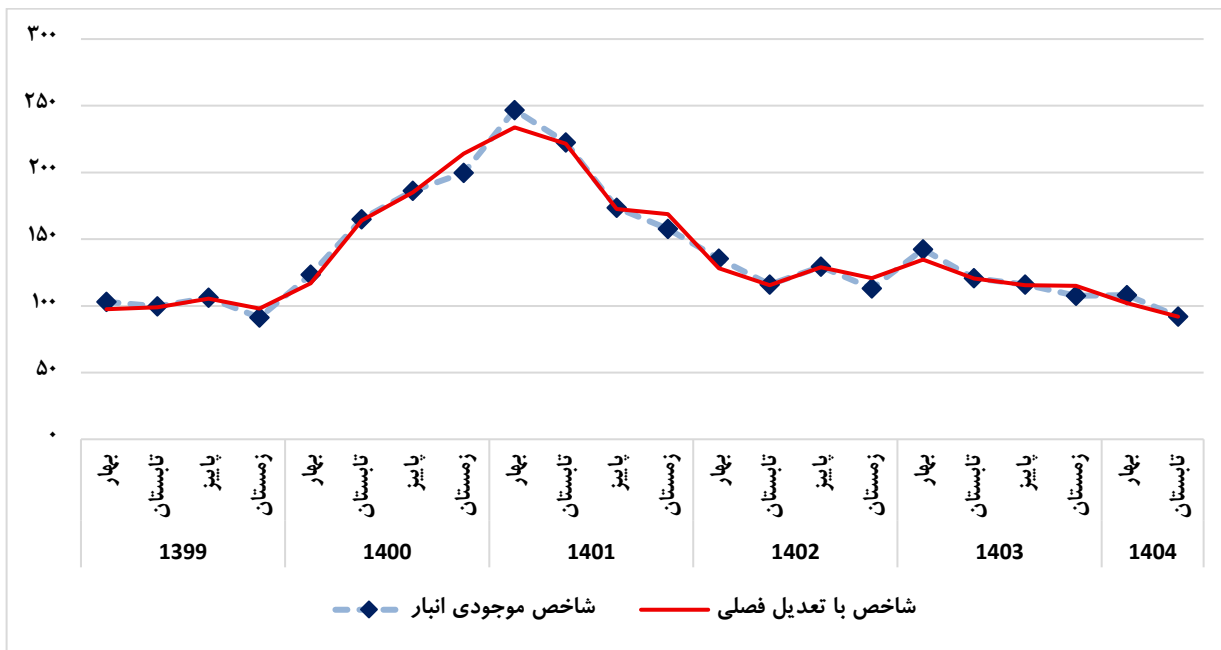

شکل ۲. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش صنعت

*روند متوسط فصلی از میانگین نسبت‌های هر فصل در تمام بازه مورد مطالعه به دست می‌آید.

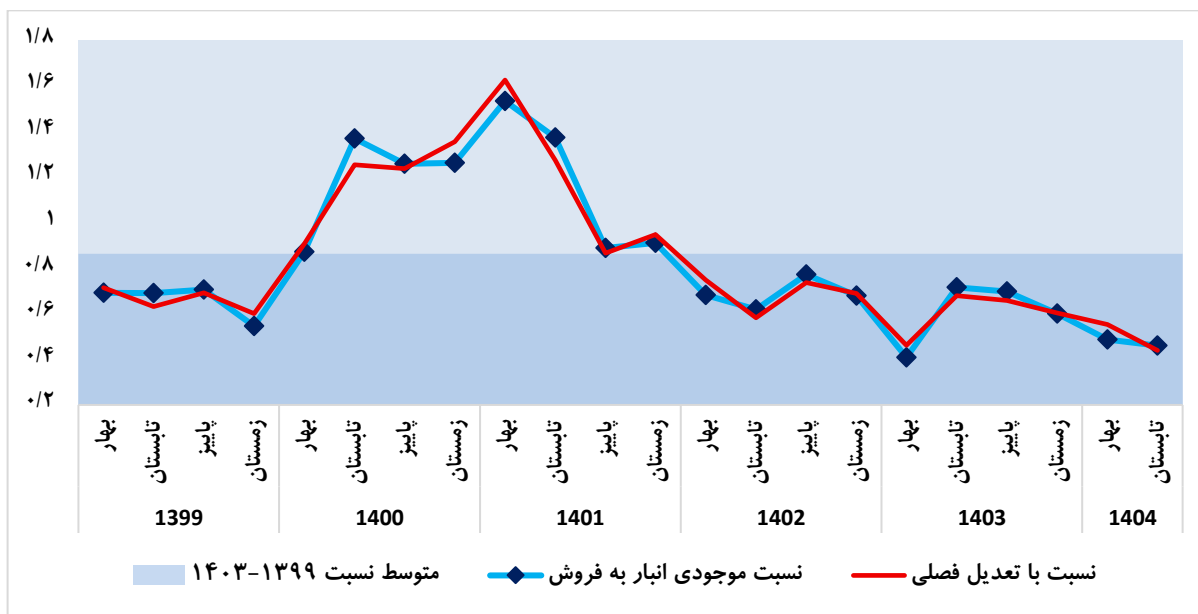
۲-۲. شاخص کل موجودی انبار معدن

شاخص موجودی انبار بخش معدن مبتنی بر اطلاعات منتشر شده در صورت‌های مالی شرکت‌های بورسی در تابستان ۱۴۰۴ عدد ۹۲ را نشان می‌دهد؛ که کاهش ۲۳.۸ درصدی را نسبت به فصل مشابه سال قبل ثبت کرده است. هرچند که مقدار شاخص نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴ نیز کاهش یافته است اما بررسی شاخص تعدیل‌شده فصلی در طول یک سال گذشته روند کاهشی ملایم را نشان می‌دهد. که از سقف تاریخی خود در سال ۱۴۰۱ فاصله زیادی دارد.

شکل ۳. نمودار شاخص کل موجودی انبار معدن

شاخص نسبت موجودی انبار به فروش معدن در تابستان ۱۴۰۴ با ۰.۲۶ کاهش نسبت به فصل مشابه سال قبل مقدار ۰.۴۶ را نشان می‌دهد و ۰.۰۳ نسبت به بهار ۱۴۰۴ کاهش داشته است. با توجه به نسبت موجودی انبار با تعدیل فصلی در دو سال گذشته روند ملایم نزولی دیده می‌شود که همواره پایین‌تر از متوسط نسبت دوره ۱۳۹۹-۱۴۰۳ قرار داشته است. با توجه به این شاخص، در تابستان ۱۴۰۴ به اندازه حدود ۴۶ درصد از فروش به شکل موجودی انبار نگهداری شده است.

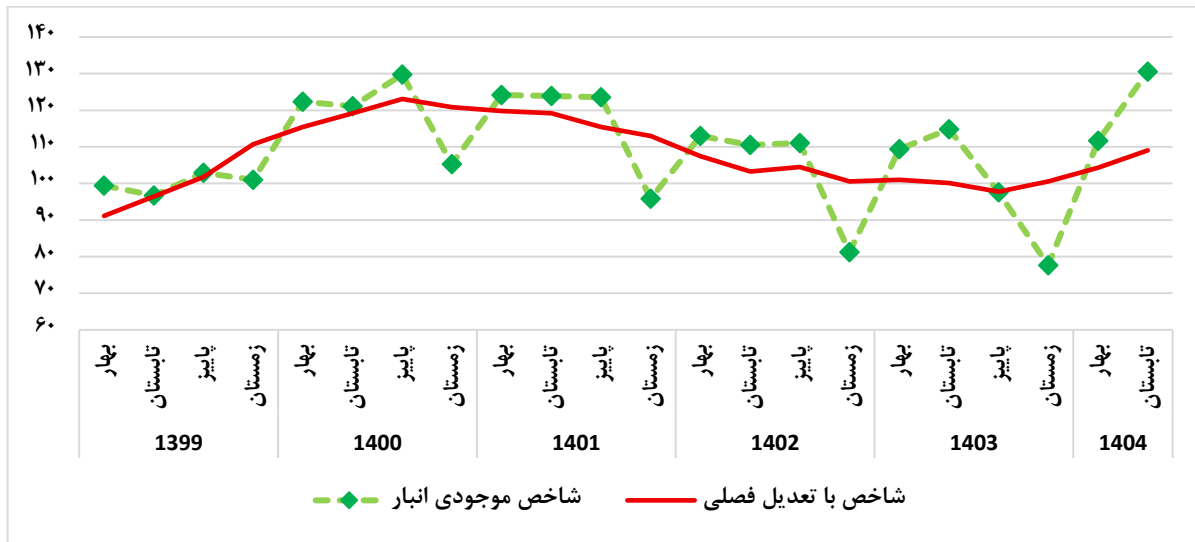
شکل ۴. نمودار شاخص کل نسبت موجودی انبار به فروش معدن

*روند متوسط فصلی از میانگین نسبت‌های هر فصل در تمام بازه مورد مطالعه به دست می‌آید.

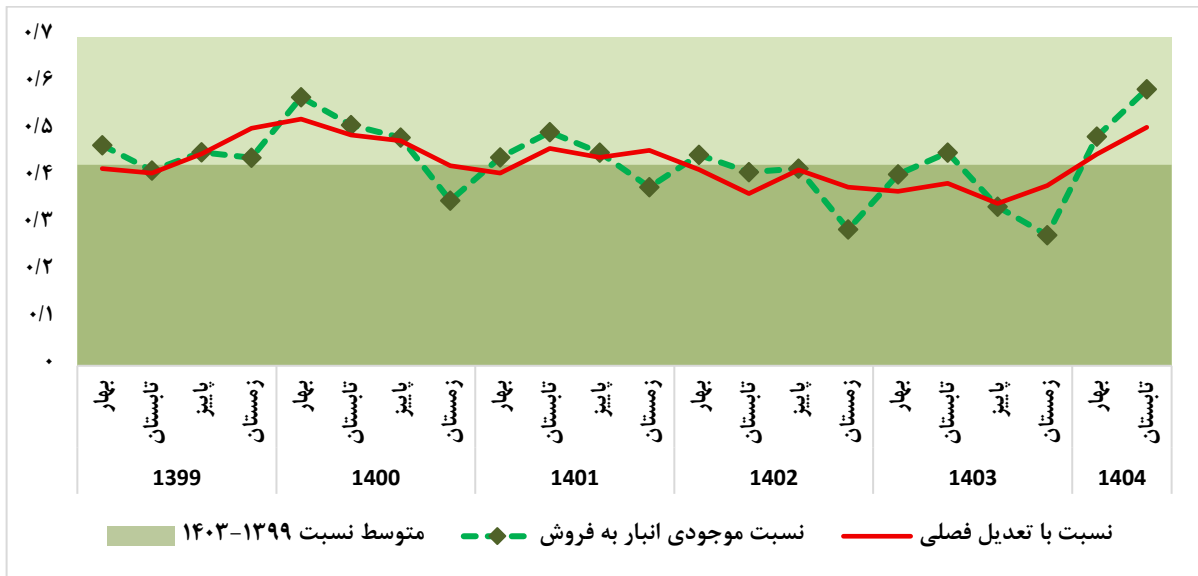
۳-۲. شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه

شاخص موجودی انبار فلزات پایه در تابستان روی مقدار ۱۳۰.۵ قرار گرفته است و ۱۳.۷ درصد نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش یافته است. با اینکه به شکل تاریخی هر دو شاخص تعدیل نشده و تعدیل فصلی شده در فصل تابستان نسبت به بهار رشد پیدا کرده‌اند اما بررسی نمودار تعدیل شده فصلی نشان می‌دهد از انتهای سال ۱۴۰۰ روند کاهشی بر نمودار حاکم بوده است که از ابتدای سال ۱۴۰۴ افزایشی شده است.

شکل ۵. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت فلزات پایه

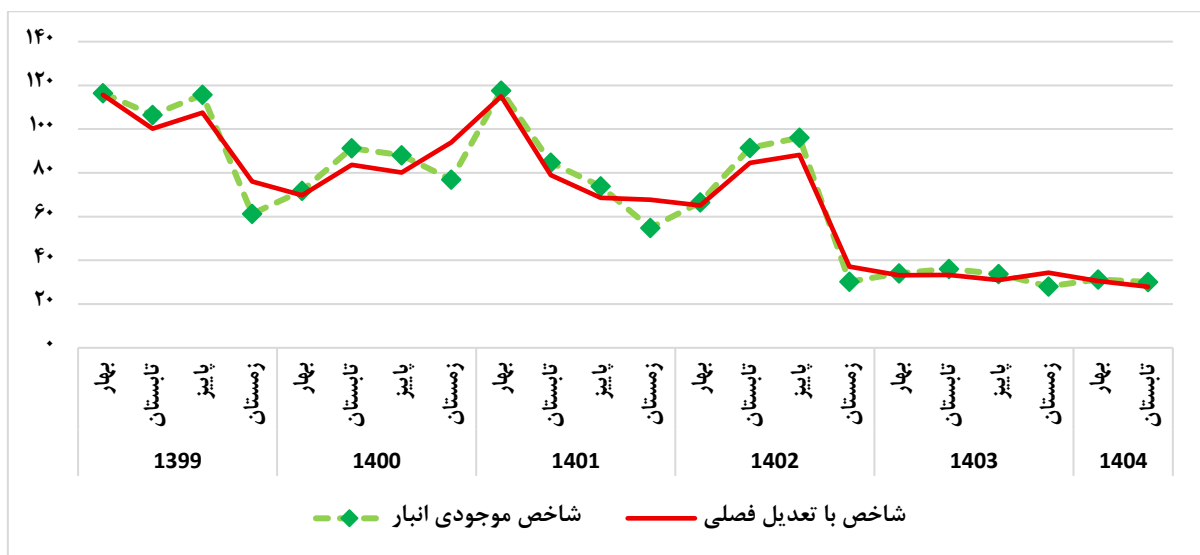
نسبت موجود انبار به فروش نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۱۳ افزایش یافته است و روی ۰.۵۹ قرار گرفته است، یعنی بنگاه‌ها نسبت به گذشته نسبت بیشتری از مقدار فروش را به شکل موجودی انبار نگهداری کرده‌اند. با اینکه در طول دو سال گذشته نسبت تعدیل شده فصلی موجودی انبار به فروش از متوسط نسبت دوره پنج ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۳ پایین تر بوده است اما یک روند ملایم افزایشی را نشان می‌دهد به طوری که در تابستان ۱۴۰۴ از سطح متوسط فاصله بیشتری پیدا کرده است.

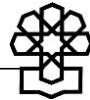
شکل ۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت فلزات پایه

۴-۲. شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش

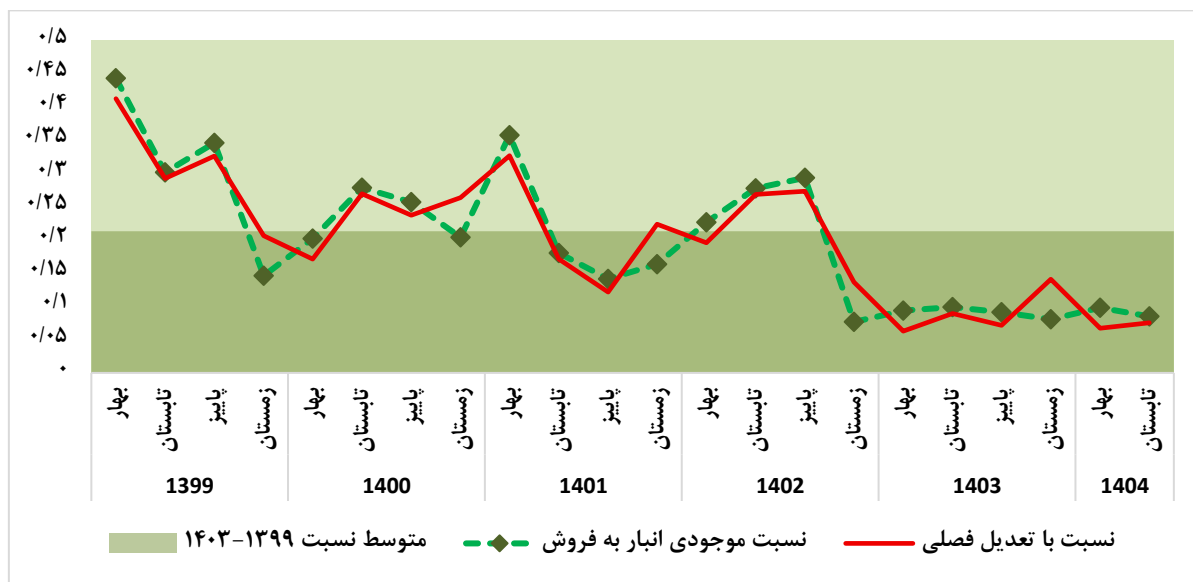
شاخص موجودی انبار محصولات پالایشی در تابستان ۱۴۰۴ روی ۳۰.۱ قرار می‌گیرد که نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش ۱۶.۷ درصدی داشته است. با این حال شاخص در یک سال گذشته روند باثباتی داشته و نسبت به فصل قبل تغییر قابل ملاحظه نداشته است؛ به طوری که شاخص در چهار سال گذشته بین مقادیر ۶۰ تا ۱۲۰ در نوسان بوده اما در طول یک سال گذشته از محدوده ۴۰ فراتر نرفته است. شاخص با تعدیل فصلی نیز به همین ترتیب در طول یک سال گذشته وضعیت باثباتی داشته است.

شکل ۷. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت کک و پالایش

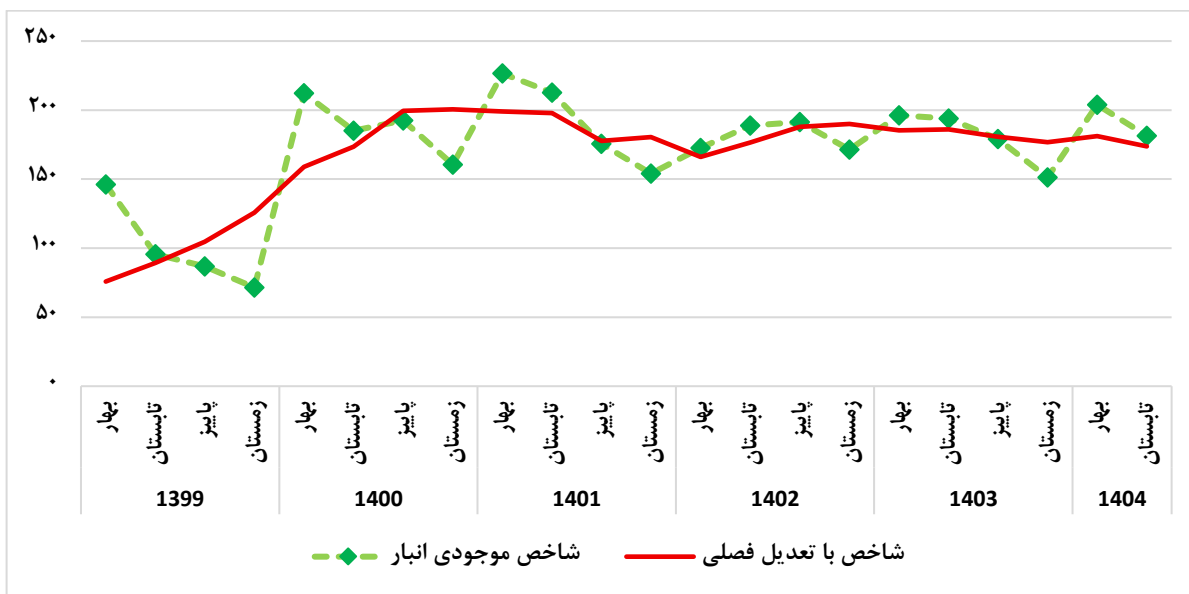
نسبت موجودی انبار به فروش نیز به مانند شاخص موجودی انبار روند مشابهی طی کرده است. به طوری که در تابستان ۱۴۰۴ حدود ۰.۰۸ بوده و در یک سال گذشته روند باثباتی داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش از زمستان ۱۴۰۲ همواره پایین‌تر از متوسط نسبت دوره ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ بوده و تغییر قابل توجهی نداشته است.

شکل ۸. نسبت موجودی انبار صنعت کک و پالایش

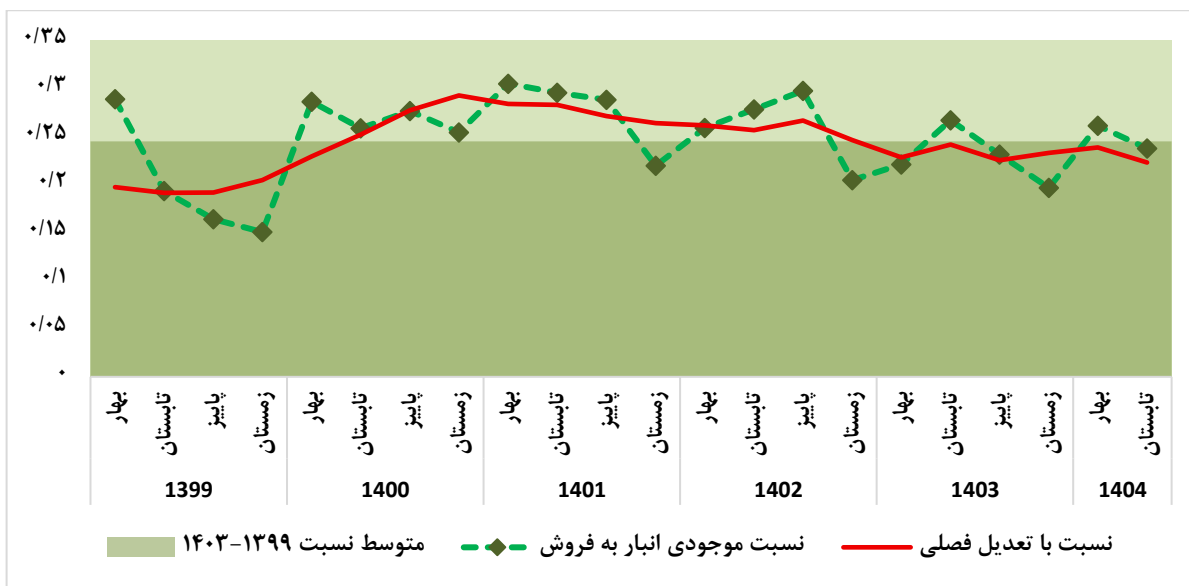
۵-۲. شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو)

شاخص موجودی انبار محصولات شیمیایی (بجز دارو) در تابستان ۱۴۰۴ روی مقدار ۱۸۱.۳ قرار می‌گیرد که نسبت به فصل مشابه سال قبل منفی ۶.۵ درصد رشد داشته است و در مقایسه با فصل بهار ۱۴۰۴ نیز مقدار شاخص به طور قابل انتظار بر اساس روند دوره های قبلی کاهش یافته و ۱۱ درصد رشد منفی داشته است. نمودار تعدیل شده فصلی نیز یک روند با ثبات را نشان می‌دهد که در طول یکسال گذشته تغییر ملموسی نداشته است.

شکل ۹. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو)

نسبت موجودی انبار به فروش نیز در تابستان ۱۴۰۴ با قرارگیری روی ۰.۲۴ نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۰۳ کاهش پیدا کرده است. مقدار شاخص در فصل تابستان نسبت به فصل بهار نیز ۰.۰۲ کاهش یافته است. روند نسبت تعدیل‌شده فصلی کاهش ملایم تدریجی را از سال ۱۴۰۱ به بعد نشان می‌دهد که به زیر خط متوسط نسبت نیز کشیده شده است. نسبت موجودی انبار به فروش در فصل تابستان ۱۴۰۴ از متوسط نسبت ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ اختلاف بیشتری پیدا کرده است.

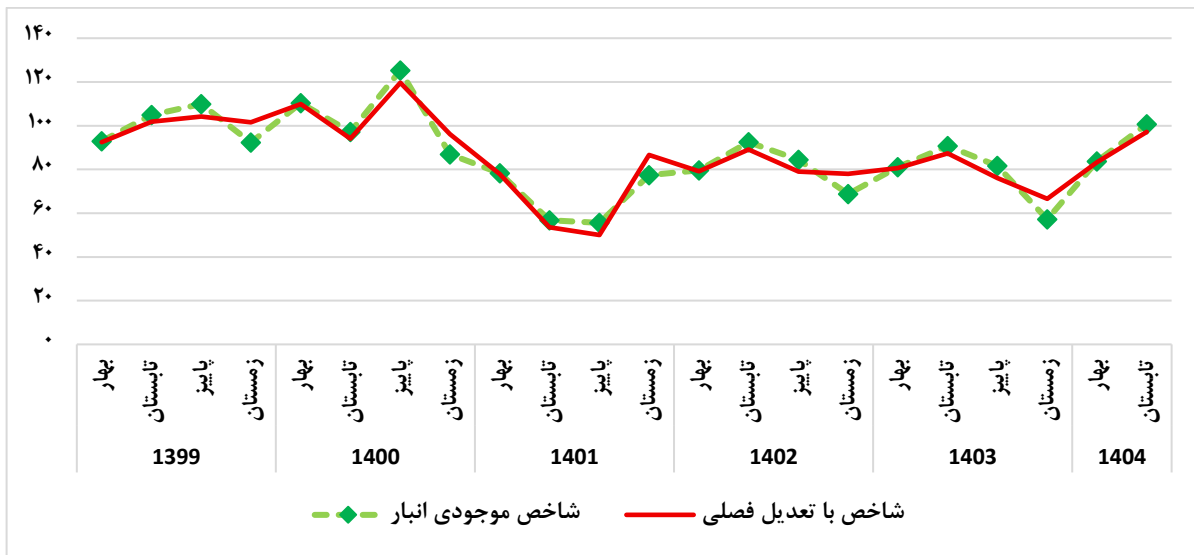

شکل ۱۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت محصولات شیمیایی (بجز دارو)

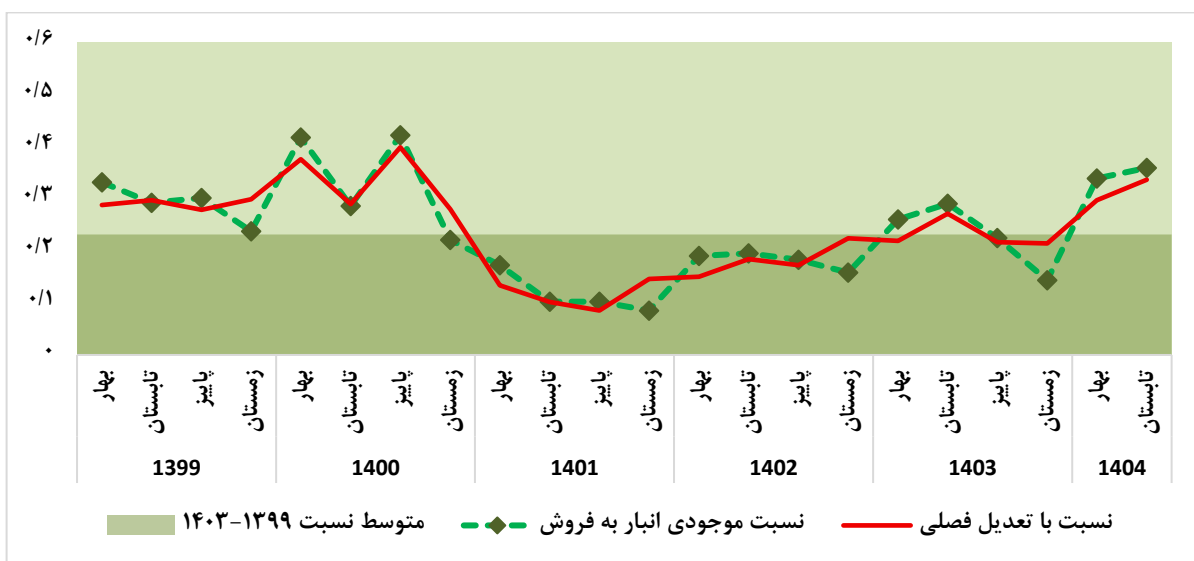
۶-۲. شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات

مقدار شاخص موجودی انبار در تابستان ۱۴۰۴ برابر ۱۰۰٫۶ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل افزایش ۱۰٫۹ درصدی و نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴ افزایش ۲۰٫۲ درصدی داشته است. روند شاخص موجودی انبار تعدیل شده فصلی نیز در دو دوره قبلی افزایش قابل توجهی نشان می‌دهد به طوری که تغییر قابل توجهی نسبت به نمودار تعدیل نشده نداشته است.

شکل ۱۱. نمودار شاخص موجودی انبار صنعت خودرو و قطعات

نسبت موجودی انبار به فروش در تابستان ۱۴۰۴ با افزایش ۰٫۰۷ نسبت به فصل مشابه سال قبل به مقدار ۰٫۳۶ رسیده است و نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴ نیز به میزان ۰٫۰۲ افزایش یافته است. بررسی نسبت موجودی انبار به فروش تعدیل شده در سه سال گذشته یک روند صعودی را نشان می‌دهد؛ به طوری که در تابستان ۱۴۰۴ بالاترین نسبت در طول سه سال اخیر ثبت شده است.

شکل ۱۲. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش صنعت خودرو و قطعات

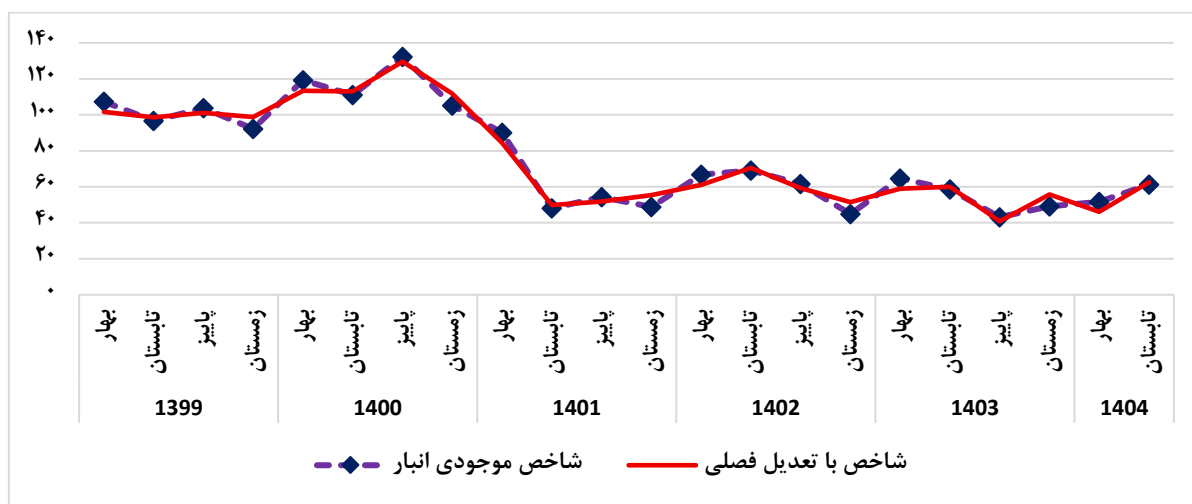
۳. شاخص موجودی انبار با تفکیک اختصاصی محصولات

۳-۱. کالاهای مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای

منظور از کالای مصرفی آن است که بدون هیچ‌گونه تغییری در آن، قابلیت مصرف داشته باشد. کالاهای مصرفی شامل لوازم برقی خانگی، خودروی سواری سبک، دارو، شوینده‌ها، محصولات بهداشتی و مواد غذایی است که به طور مستقیم مصرف می‌شود. بر خلاف کالای مصرفی، کالای واسطه‌ای توسط کارخانه‌های تولیدی خریداری می‌شود و برای تولید کالاهای نهایی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای مثال از فولاد در صنعت خودروسازی استفاده می‌شود. در صورتی که شوک از سمت تقاضا به اقتصاد وارد شود ابتدا تقاضای کالاهای مصرفی و سپس واسطه‌ای اثر می‌پذیرد. اما اگر شوک از سمت عرضه باشد؛ ابتدا کالاهای واسطه‌ای و سپس کالاهای مصرفی تحت تاثیر قرار می‌گیرند. در نهایت کالاهای سرمایه‌ای نوعی کالای بادوام هستند که در فرآیند تولید سایر کالاها و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد و مستقیم مصرف نمی‌شود. از جمله این کالاها می‌توان به تجهیزات برقی غیرخانگی، خودروهای سنگین و ماشین‌آلات صنعتی اشاره کرد. شایان ذکر است با توجه به اینکه شاخص موجودی انبار کل صنعت با میانگین‌گیری وزنی محاسبه می‌شود این امکان وجود دارد که میانگین شاخص‌های موجودی انبار محصولات مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای با شاخص موجودی انبار کل صنعت برابر نباشد.

۳-۱-۱. شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی

این شاخص در تابستان ۱۴۰۴ معادل ۶۱.۳ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۴.۵ درصد افزایش داشته است. با دقت در نمودار طی یک سال گذشته این شاخص روند صعودی ملایم داشته است. شاخص با تعدیل فصلی نیز در این نمودار روند مشابه داشته است و کاهش موجودی انبار پس از طی دوره کرونا مشهود است.

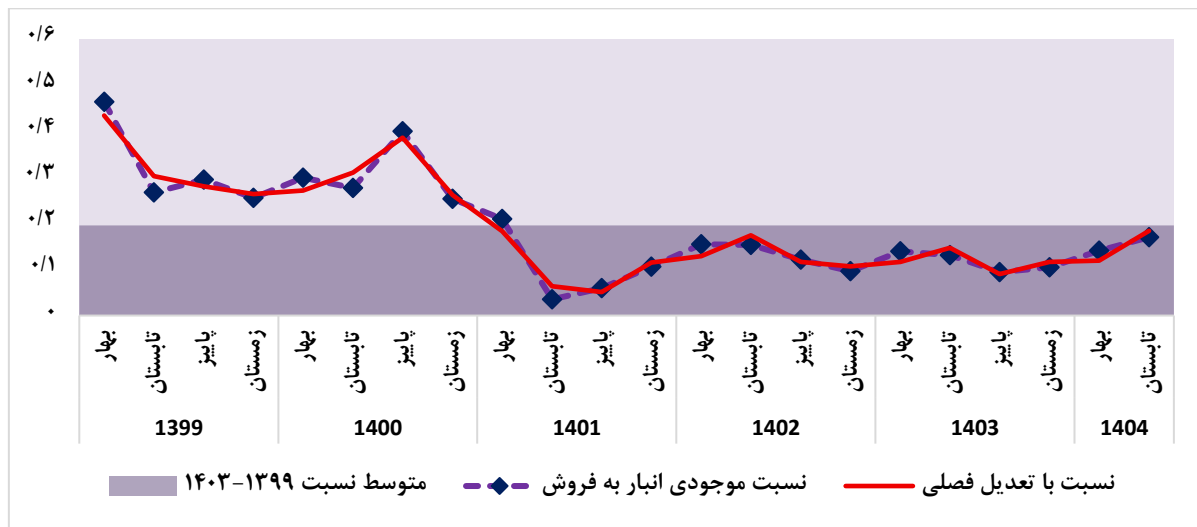

شکل ۱۳. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای مصرفی

در تابستان ۱۴۰۴ نسبت موجودی انبار به فروش ۰.۱۷ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۰۴ و نسبت به بهار ۱۴۰۴ به میزان ۰.۰۳ افزایش داشته است. معمولاً نسبت موجودی انبار به فروش در کالاهای مصرفی بسیار پایین است؛ زیرا که ماهیت مصرفی محصولات و امکان انقضای آن انگیزه نگهداری به شکل موجودی انبار را پایین می‌آورد. با این

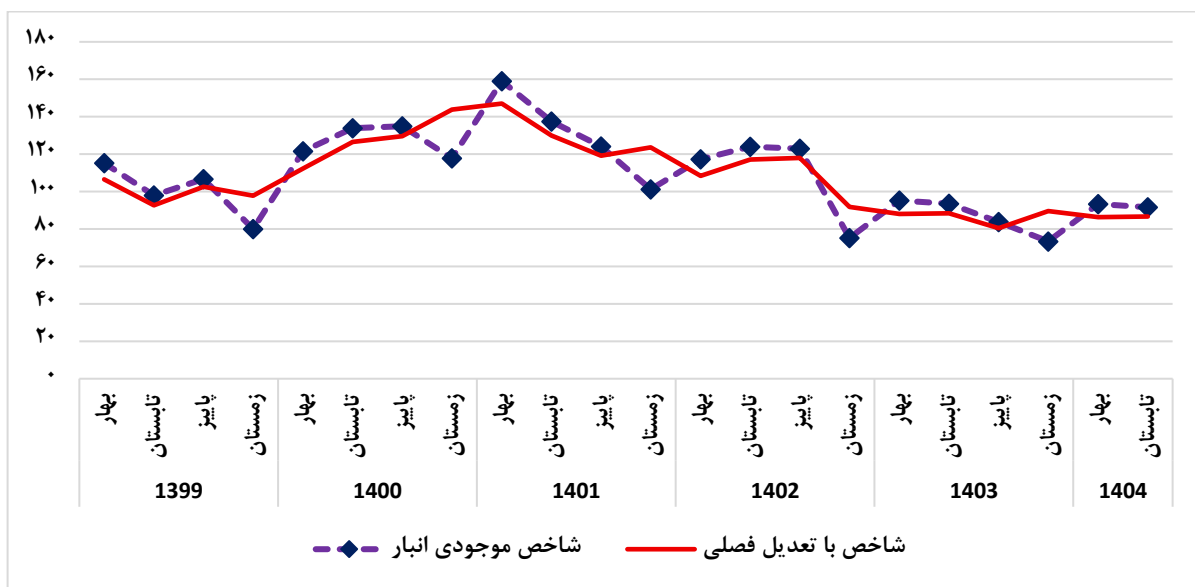
حال یک روند با ثبات به صورت افزایشی ملایم در نمودار نسبت موجودی انبار به فروش تعدیل شده فصلی در طول یک سال گذشته قابل مشاهده است که در سه سال اخیر همواره از متوسط نسبت دوره پایین تر بوده است.

شکل ۱۴. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای مصرفی

۲-۱-۳. شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای

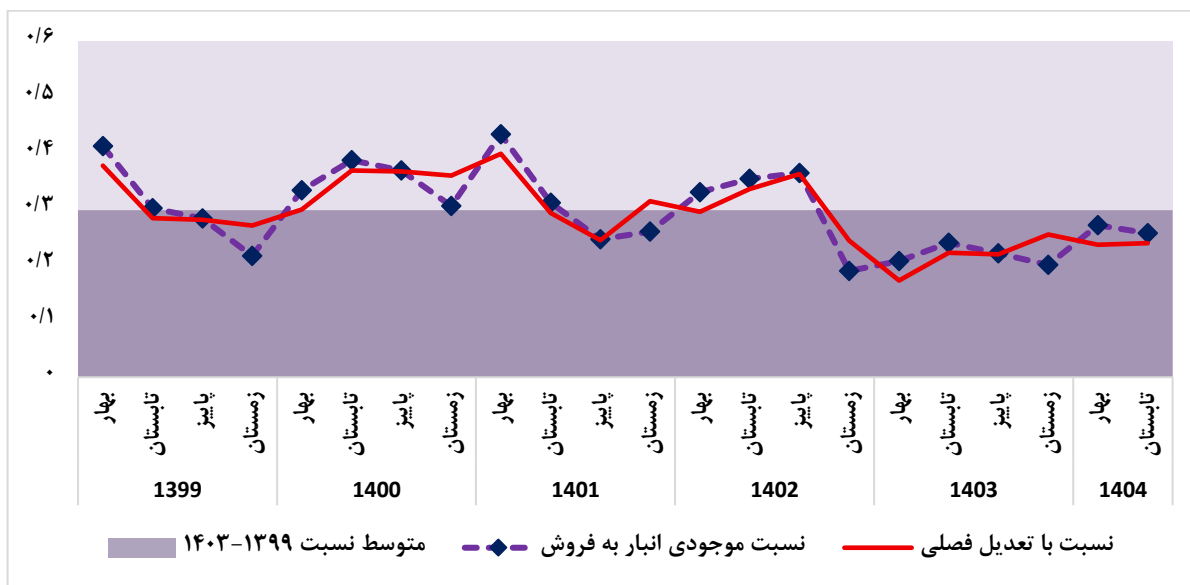
شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای در تابستان ۱۴۰۴ معادل ۹۱.۷ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۲ درصد کاهش داشته است. بر اساس نمودار تعدیل فصلی این شاخص از بهار ۱۴۰۱ یک روند کاهشی داشته است اما در تابستان ۱۴۰۴ نسبت به فصل قبل تغییر محسوسی نداشته است.

شکل ۱۵. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای واسطه‌ای

به همین ترتیب نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای واسطه‌ای روی عدد ۰.۲۶ قرار گرفته است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۰۲ افزایش و نسبت به بهار ۱۴۰۴ به اندازه ۰.۰۱ کاهش داشته است. با این که در طول یک سال

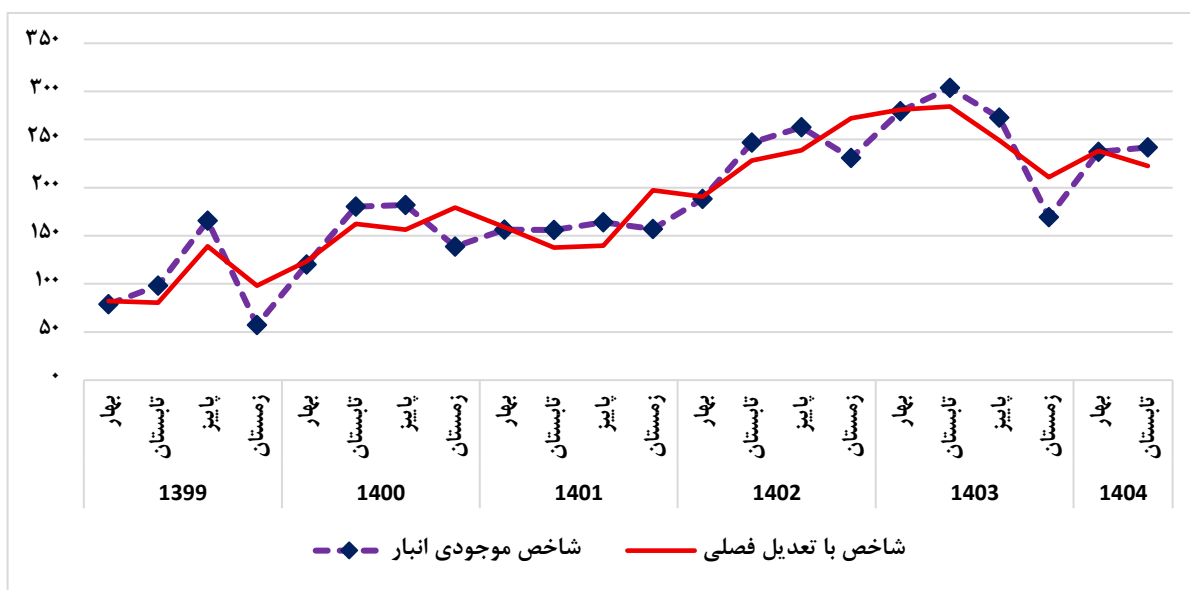
گذشته نسبت موجودی انبار به فروش با تعدیل فصلی پایین‌تر از مقدار متوسط نسبت در بازه ۱۳۹۹-۱۴۰۳ بوده است اما نمودار تعدیل‌شده فصلی نشان دهنده روند صعودی در طول یک سال اخیر است.

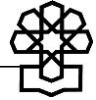
شکل ۱۶. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای واسطه‌ای

۳-۱-۳. شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای

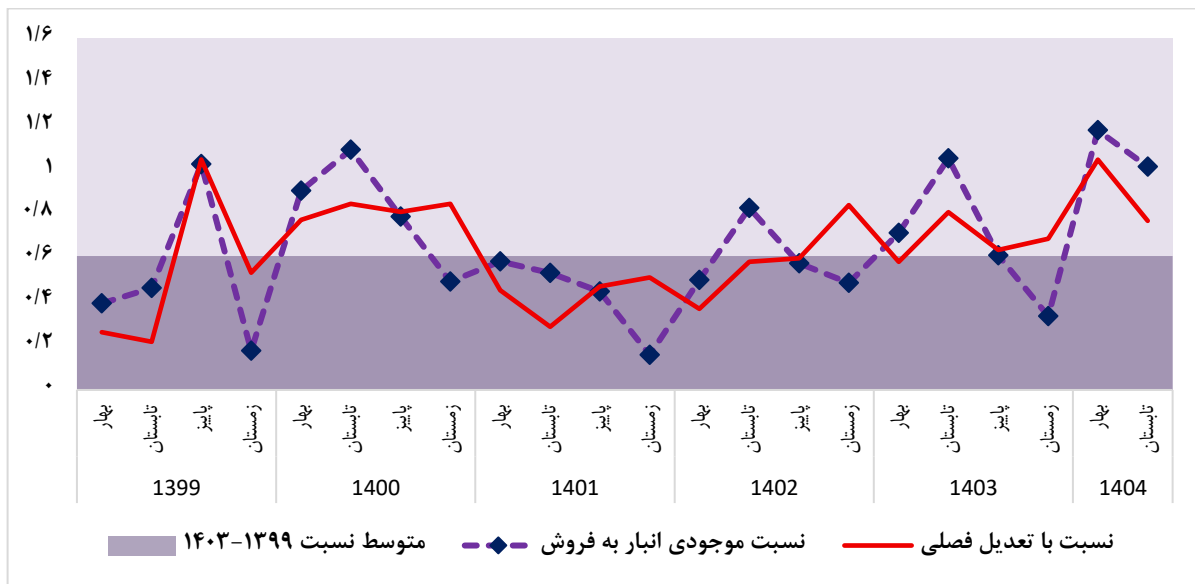
شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای در تابستان ۱۴۰۴ روی مقدار ۲۴۲ قرار گرفته که نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش ۲۰.۳ درصدی داشته است اما نسبت به بهار ۱۴۰۴ افزایش ۲.۱ درصدی داشته است. با این که شاخص که در طول ۴ سال گذشته روند صعودی داشته است اما بر اساس نمودار تعدیل‌شده فصلی از تابستان ۱۴۰۳ روند نزولی به خود گرفته است.

شکل ۱۷. نمودار شاخص موجودی انبار کالاهای سرمایه‌ای

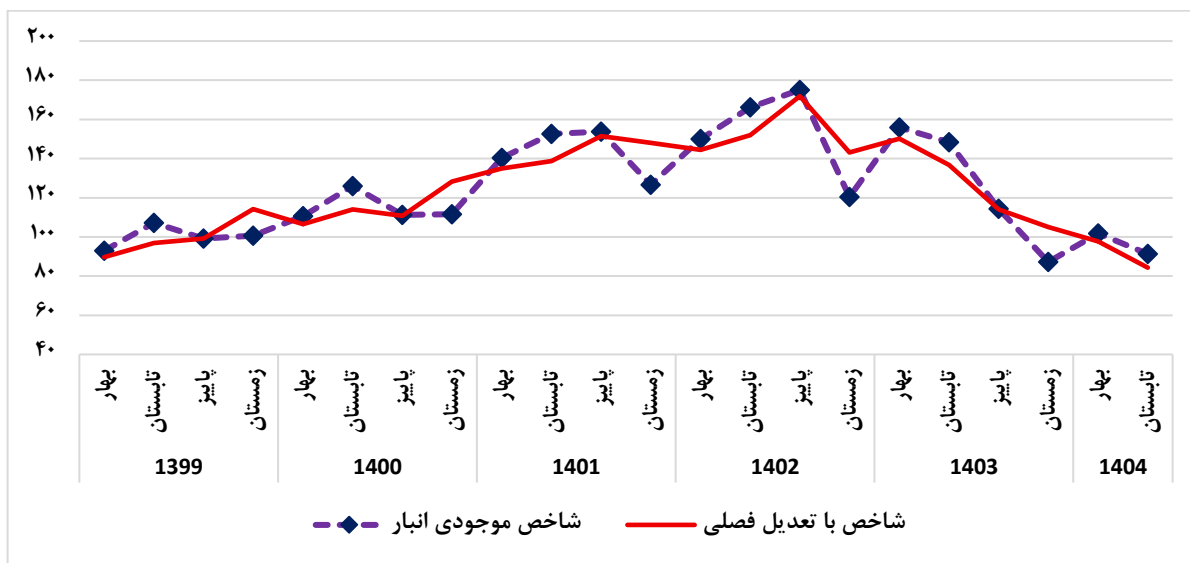
شاخص نسبت موجودی انبار به فروش نیز عدد ۱۰۰۲ را نشان می‌دهد که ۰.۰۴ پایین‌تر از نسبت تابستان سال قبل و ۰.۱۷ پایین‌تر از فصل بهار سال ۱۴۰۴ است؛ نسبت موجودی انبار به فروش تعدیل‌شده فصلی نیز یک روند صعودی اما با نوسان زیاد را در سه سال گذشته نشان می‌دهد که بالاتر از مقدار متوسط نسبت در طول دوره پنج ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۳ قرار دارد.

شکل ۱۸. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش کالاهای سرمایه‌ای

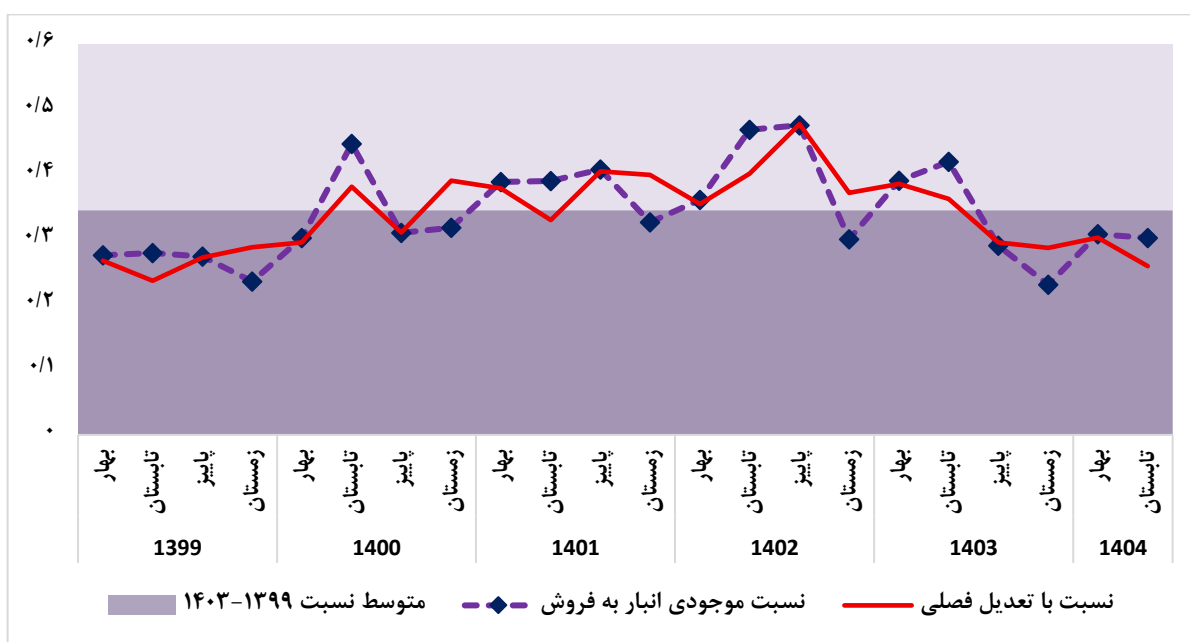
۲-۳. نهاده‌های ساختمانی

با توجه به اهمیت بخش مسکن در کشور گروه اقتصاد کلان نهاده‌هایی که در بخش ساختمان به کار می‌رود را به صورت مجزا استخراج کرده است تا با محاسبه شاخص موجودی انبار این نهاده‌ها از وضعیت رونق و رکود در بخش مسکن اطلاعات بیشتری کسب کند. همانطوری که نمودارها نشان می‌دهند؛ شاخص در تابستان ۱۴۰۴ مقدار ۹۱.۳ را نشان می‌دهد که حدود ۳۸.۴ درصد نسبت به فصل مشابه سال قبل کاهش داشته است. همچنین این شاخص نسبت به بهار ۱۴۰۴ حدود ۱۰.۲ درصد کاهش یافته است. شاخص موجودی انبار با تعدیل فصلی نهاده‌های ساختمانی تا فصل پاییز سال ۱۴۰۲ از یک روند صعودی با شیب ملایم برخوردار بوده است اما پس از آن روند نزولی به خود گرفته است.

شکل ۱۹. نمودار شاخص موجودی انبار نهاده‌های ساختمانی

نسبت موجودی انبار به فروش نیز در تابستان ۱۴۰۴ برابر ۰.۳ است که نسبت به فصل مشابه سال قبل ۰.۱۲ کاهش و نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴ به اندازه ۰.۰۱ کاهش داشته است. نمودار نسبت تعدیل‌شده فصلی نیز در سه دوره اخیر پایین‌تر از متوسط نسبت دوره پنج ساله ۱۳۹۹-۱۴۰۳ بوده و از پاییز ۱۴۰۲ همچنان به روند نزولی خود ادامه می‌دهد.

شکل ۲۰. نمودار نسبت موجودی انبار به فروش نهاده‌های ساختمانی

۴. پیوست

۱-۴. جدول مقادیر شاخص موجودی انبار

سال	۱۳۹۹				۱۴۰۰				۱۴۰۱				۱۴۰۲				۱۴۰۳				۱۴۰۴	
	فصل	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار
شاخص کل معدن	۱۰۲۰۹	۹۹۰۷	۱۰۶۰۲	۹۱۰۲	۱۲۳۰۴	۱۶۴۰۹	۱۸۶۰۲	۱۹۹۰۸	۲۴۶۰۸	۲۲۲۰۶	۱۷۳۰۵	۱۵۷۰۶	۱۳۵۰۴	۱۱۵۰۹	۱۲۹۰۵	۱۱۳۰۰	۱۴۲۰۵	۱۲۰۰۸	۱۱۶۰۰	۱۰۷۰۶	۱۰۸۰۱	۹۲۰۰
شاخص کل صنعت	۱۱۳۰۱	۹۵۰۰	۱۰۱۰۵	۹۰۰۳	۱۴۱۰۵	۱۳۵۰۹	۱۳۸۰۹	۱۱۹۰۹	۱۴۴۰۴	۱۴۴۰۲	۱۳۳۰۷	۱۱۳۰۰	۱۲۶۰۴	۱۳۳۰۴	۱۳۳۰۶	۱۱۵۰۷	۱۳۹۰۵	۱۴۰۰۷	۱۲۶۰۱	۱۰۸۰۹	۱۴۴۰۴	۱۴۴۰۶
صنعت چوب و کاغذ	۱۰۷۰۰	۱۰۹۰۱	۱۰۷۰۶	۷۶۰۴	۲۱۲۰۴	۱۵۷۰۴	۸۴۰۵	۱۲۱۰۱	۱۴۳۰۷	۲۱۶۰۷	۱۶۳۰۸	۵۸۰۳	۸۶۰۶	۱۱۹۰۹	۱۷۳۰۲	۱۳۱۰۰	۱۵۸۰۰	۱۸۶۰۲	۱۲۷۰۸	۵۹۰۶	۱۴۲۰۷	۱۰۶۰۷
صنعت کک و پالایش	۱۱۶۰۵	۱۰۶۰۶	۱۱۵۰۷	۶۱۰۲	۷۱۰۸	۹۱۰۳	۸۸۰۱	۷۶۰۹	۱۱۷۰۶	۸۴۰۶	۷۳۰۸	۵۴۰۸	۶۶۰۶	۹۱۰۵	۹۶۰۱	۳۰۰۲	۳۴۰۰	۳۶۰۲	۳۳۰۸	۲۸۰۱	۳۱۰۲	۳۰۰۱
صنعت شیمیایی (بجز دارو)	۱۴۶۰۱	۹۵۰۷	۸۶۰۷	۷۱۰۵	۲۱۲۰۲	۱۸۵۰۰	۱۹۲۰۵	۱۶۰۰۶	۲۲۶۰۵	۲۱۲۰۷	۱۷۵۰۷	۱۵۴۰۰	۱۷۲۰۵	۱۸۸۰۹	۱۹۱۰۳	۱۷۱۰۴	۱۹۶۰۱	۱۹۳۰۸	۱۷۹۰۰	۱۵۱۰۲	۲۰۳۰۸	۱۸۱۰۳
صنعت دارو	۱۲۲۰۵	۷۵۰۹	۷۹۰۴	۱۲۲۰۱	۱۲۱۰۸	۱۰۲۰۹	۵۳۰۳	۵۷۰۶	۴۳۰۵	۵۶۰۵	۵۱۰۹	۸۲۰۹	۹۳۰۵	۱۰۲۰۰	۱۱۱۰۰	۱۳۸۰۷	۱۲۲۰۶	۱۱۷۰۱	۴۳۰۹	۱۲۶۰۹	۶۷۰۵	۹۰۰۳
صنعت لاستیک و پلاستیک	۸۳۰۸	۸۲۰۶	۱۰۷۰۰	۱۲۶۰۵	۹۳۰۶	۸۸۰۴	۱۰۸۰۵	۱۳۲۰۰	۱۱۶۰۸	۹۹۰۱	۹۶۰۷	۱۲۱۰۴	۱۱۱۰۲	۱۲۳۰۳	۱۰۸۰۱	۱۳۲۰۷	۱۴۹۰۸	۱۲۶۰۵	۱۴۴۰۵	۱۵۲۰۸	۱۶۵۰۰	۱۲۲۰۳
صنعت کانی غیر فلزی	۱۲۰۰۱	۸۸۰۹	۱۱۳۰۷	۷۷۰۳	۶۱۰۹	۶۸۰۹	۶۹۰۸	۷۳۰۸	۱۲۹۰۲	۱۱۶۰۳	۱۶۳۰۰	۱۹۹۰۱	۲۰۱۰۱	۲۱۶۰۲	۲۳۳۰۳	۲۳۳۰۹	۳۱۰۰۱	۲۹۴۰۵	۳۰۹۰۰	۲۸۵۰۴	۳۶۰۰۷	۳۰۷۰۱
صنعت فلزات پایه	۹۹۰۴	۹۶۰۷	۱۰۳۰۰	۱۰۱۰۰	۱۲۲۰۳	۱۲۱۰۱	۱۲۹۰۸	۱۰۵۰۳	۱۲۴۰۲	۱۲۳۰۹	۱۲۳۰۵	۹۵۰۹	۱۱۲۰۹	۱۱۰۰۵	۱۱۱۰۰	۸۱۰۳	۱۰۹۰۴	۱۱۴۰۸	۹۷۰۶	۷۷۰۶	۱۱۱۰۶	۱۳۰۰۵
صنعت تجهیزات برقی	۷۸۰۶	۸۹۰۵	۱۳۴۰۳	۹۷۰۶	۱۱۰۰۸	۱۲۹۰۷	۱۲۳۰۶	۱۰۴۰۳	۱۰۷۰۰	۱۲۱۰۴	۱۲۹۰۹	۸۸۰۶	۱۱۵۰۳	۱۱۹۰۷	۱۲۸۰۴	۱۱۱۰۹	۱۲۱۰۵	۱۱۳۰۵	۱۳۲۰۸	۱۱۵۰۹	۱۵۱۰۱	۱۲۵۰۲
صنعت ماشین‌آلات و تجهیزات	۹۵۰۶	۶۵۰۹	۱۶۱۰۴	۷۷۰۱	۴۸۰۵	۱۱۳۰۱	۱۱۷۰۲	۹۵۰۵	۸۱۰۳	۸۶۰۲	۱۰۰۰۱	۱۰۰۰۲	۱۱۱۰۸	۷۸۰۱	۸۹۰۲	۱۳۶۰۶	۱۲۱۰۵	۱۳۳۰۸	۱۶۸۰۹	۱۴۰۰۴	۲۲۰۰۶	۲۶۵۰۲
صنعت خودرو و قطعات	۹۳۰۰	۱۰۴۰۹	۱۰۹۰۸	۹۲۰۳	۱۱۰۰۳	۹۷۰۲	۱۲۵۰۳	۸۶۰۹	۷۸۰۳	۵۶۰۸	۵۵۰۶	۷۷۰۴	۷۹۰۶	۹۲۰۴	۸۴۰۵	۶۸۰۷	۸۱۰۰	۹۰۰۷	۸۱۰۶	۵۷۰۲	۸۳۰۷	۱۰۰۰۶

۴-۲. جدول مقادیر شاخص نسبت موجودی انبار به فروش

سال	۱۳۹۹				۱۴۰۰				۱۴۰۱				۱۴۰۲				۱۴۰۳				۱۴۰۴	
	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان	پاییز	زمستان	بهار	تابستان
شاخص کل معدن	۰.۶۹	۰.۶۹	۰.۷۱	۰.۵۵	۰.۸۷	۱.۳۷	۱.۰۲۶	۱.۰۲۶	۱.۰۵۴	۱.۳۷	۰.۸۹	۰.۹۱	۰.۶۸	۰.۶۲	۰.۷۷	۰.۶۸	۰.۴۱	۰.۷۲	۰.۷۰	۰.۶۰	۰.۴۹	۰.۴۶
شاخص کل صنعت	۰.۳۶	۰.۳۰	۰.۳۴	۰.۳۱	۰.۳۹	۰.۳۶	۰.۳۶	۰.۲۹	۰.۳۳	۰.۳۶	۰.۳۴	۰.۲۷	۰.۳۲	۰.۳۳	۰.۳۳	۰.۲۵	۰.۳۰	۰.۳۵	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۳۷	۰.۴۱
صنعت چوب و کاغذ	۰.۱۴	۰.۱۳	۰.۲۳	۰.۱۲	۰.۳۶	۰.۲۲	۰.۱۱	۰.۱۷	۰.۲۲	۰.۳۵	۰.۲۶	۰.۰۰	۰.۱۸	۰.۲۲	۰.۳۵	۰.۲۴	۰.۳۷	۰.۲۹	۰.۳۳	۰.۱۱	۰.۴۱	۰.۳۱
صنعت کک و پالایش	۰.۴۴	۰.۳۰	۰.۳۵	۰.۱۵	۰.۲۰	۰.۲۸	۰.۲۶	۰.۲۰	۰.۳۶	۰.۱۸	۰.۱۴	۰.۱۶	۰.۲۳	۰.۲۸	۰.۲۹	۰.۰۸	۰.۰۹	۰.۱۰	۰.۰۹	۰.۰۸	۰.۱۰	۰.۰۸
صنعت شیمیایی (بجز دارو)	۰.۲۹	۰.۱۹	۰.۱۶	۰.۱۵	۰.۲۹	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۵	۰.۳۱	۰.۳۰	۰.۲۹	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۳۰	۰.۲۰	۰.۲۲	۰.۲۷	۰.۲۳	۰.۲۰	۰.۲۶	۰.۲۴
صنعت دارو	۰.۲۳	۰.۱۱	۰.۱۵	۰.۴۷	۰.۴۵	۰.۳۰	۰.۲۵	۰.۳۲	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۲۷	۰.۱۰	۰.۴۰	۰.۲۶	۰.۱۹	۰.۰۳	۰.۱۷	۰.۱۴	۰.۲۸
صنعت لاستیک و پلاستیک	۰.۳۶	۰.۲۰	۰.۳۶	۰.۲۸	۰.۱۱	۰.۲۲	۰.۲۷	۰.۳۴	۰.۳۰	۰.۲۷	۰.۲۷	۰.۲۷	۰.۲۳	۰.۳۶	۰.۲۰	۰.۲۷	۰.۳۲	۰.۳۶	۰.۳۵	۰.۳۱	۰.۳۸	۰.۲۸
صنعت کانی غیر فلزی	۰.۴۸	۰.۲۸	۰.۳۵	۰.۲۵	۰.۲۲	۰.۱۶	۰.۲۱	۰.۲۹	۰.۳۶	۰.۳۶	۰.۷۱	۰.۳۷	۰.۴۰	۰.۵۰	۰.۶۳	۰.۵۷	۰.۴۸	۰.۶۴	۰.۷۴	۰.۷۱	۰.۷۰	۰.۵۱
صنعت فلزات پایه	۰.۴۷	۰.۴۲	۰.۴۵	۰.۴۴	۰.۵۷	۰.۵۱	۰.۴۹	۰.۳۵	۰.۴۴	۰.۵۰	۰.۴۵	۰.۳۸	۰.۴۵	۰.۴۱	۰.۴۲	۰.۲۹	۰.۴۱	۰.۴۵	۰.۳۴	۰.۲۸	۰.۴۹	۰.۵۹
صنعت تجهیزات برقی	۰.۳۳	۰.۶۶	۰.۸۰	۰.۵۴	۰.۳۸	۰.۵۷	۰.۵۱	۰.۳۷	۰.۲۸	۰.۶۱	۰.۵۹	۰.۳۱	۰.۴۱	۰.۶۱	۰.۶۷	۰.۴۵	۰.۳۶	۰.۴۶	۰.۴۱	۰.۴۴	۰.۶۴	۰.۶۰
صنعت ماشین‌آلات و تجهیزات	۰.۲۲	۰.۱۴	۰.۴۲	۰.۱۴	۰.۱۲	۰.۲۹	۰.۲۸	۰.۱۹	۰.۱۵	۰.۱۵	۰.۱۷	۰.۱۶	۰.۲۱	۰.۱۲	۰.۱۳	۰.۱۸	۰.۱۷	۰.۱۸	۰.۲۲	۰.۱۶	۰.۵۱	۰.۷۷
صنعت خودرو و قطعات	۰.۳۳	۰.۲۹	۰.۳۰	۰.۲۴	۰.۴۲	۰.۲۹	۰.۴۲	۰.۲۲	۰.۱۷	۰.۱۰	۰.۱۰	۰.۰۹	۰.۱۹	۰.۲۰	۰.۱۸	۰.۱۶	۰.۲۶	۰.۲۹	۰.۲۲	۰.۱۴	۰.۳۴	۰.۳۶

[1] <http://www.codal.ir>

[۲] عبداللهی، محمدرضا؛ آذربایجانی، علیرضا؛ اباذری، مهدی؛ ناظمی، عالیہ، معرفی و نحوه محاسبه شاخص موجودی انبار شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۲۰۳۸۲، ۱۴۰۳.

گزیده سیاستی

شاخص کل موجودی انبار صنعت در تابستان ۱۴۰۴ معادل ۱۴۴.۶ است که رشد مثبت ۲.۸ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل داشته است. نسبت موجودی انبار به فروش نیز برابر ۰.۴۱ است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir